

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 7. novembra 1877.

O b s e g: O važnosti gozdnega nastelja. — Postava zastran obdelovanja Ljubljanskega mahú. (Dal.) — Gospodarske skušnje. — Angora. (Dal.) — Prislovice in reki iz Istre. — Slovensko slovstvo. — Kratek pregled dosedanjih dogoděb na jugu. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O važnosti gozdnega nastelja.

Nekatere reči so v kmetijskem gospodarstvu, katere je treba stokrat in stokrat ponavljati, da se odstranijo po starodavnih razvadah med ljudstvom v koreninjene napake.

Taka silno škodljiva napaka je to, da kmetovalci večidel mislijo, da se mora pograbití, kar z dreves listja pade.

V knjigi, ki jo je ravnokar na svetlo dala družba sv. Mohorja, nahajamo pod gori navedenim naslovom članek, v katerem velečenjeni profesor Povše prav zanimivo pretresa škodo, ki jo gozdom presilni grabeži listja prizadevajo, tako-le:

Važnost gozdnega nastelja dokazali so pretečena leta nekateri gozdni tehnikarji, kakor Fischbach, Vonhausen in Baurisch. Ti so se trudili dokazati, da popolno odstranjenje nastelja v gozdih one prej ali pozneje čisto pokončá. Nasprotno pa so hoteli dokazati v novejših časih nekateri pisatelji, da odstranjenje nastelja gozdom ne škoduje. Da se taki pisatelji motijo v tem obziru, omenimo le, da je večkratno grabljenje listja že začetek vničenja. Površje zemlje je s tem, da jej odstranimo odejo, izpostavljeno suši. Važnost nastelja v gozdih pa ne obstaja le v tem, da zadržuje vlažnost, ampak, kakor je znano, da so odpadki rastlin tudi dober gnoj, torej gnojé površje zemlje in pospešujejo rast. Ako odstranimo gozdu listje in mah, začne pešati tudi rast drevja. To je dokaz, ki se vjema v resnici s skušnjo. Mi vidimo gozde, iz kojih se vedno spravlja listje, kako slabo rastejo; nasprotno pa so gozdi, v katerih segnjije listje, krasni, in v njih se pospešuje rast in debeljenje dreves.

Treba ni torej dosti opazovanja, da ločimo že od daleč gozd, iz katerega ne jemljó nastelja in pa tacega, iz kojega potrebiyo vse odpadke. Lehko se razvidi dalje, da se spremeni pernato drevo, ako ga oropamo vse odeje, kmalu v hiranje in slednjič v goloto.

Dokazano je, da je rastlo v začetku pretečenega stoletja v srednjih gorah Nemčije le bukovo, hrastovo, jelkovo in brstovo drevje in da le nekatere okrajne so imele tudi šilnate gozde (smrečje).

Še le v začetku pretečenega stoletja, ko je vpeljal France Drake sadenje krompirja v kmetijstvo, se je v Nemških gozdih veliko spremenilo. V tistem času so za gnojenje rabili slame le malo: toraj so se posluževali odpadkov,

ki se nahajajo po gozdih, a od takrat se spreminja tudi les po gozdih. Znano je, da potrebujejo poljske rastline različno veliko snov iz zemlje, ene več, druge manj in ravno tako nahajamo tudi pri drevji. Najbolj srkata iz zemlje redivnih snov bukev in hrast, za njima šilnata drevesa in najmanj pa borovec. Kemija je dokazala, da potrebuje bukev polovico več pepelnatih delov nego borovec. Ako takim drevesom, ki rabijo veliko pepela, kakor bukvi in hrastu, odstranujemo listje, oslabí kmalu ondotna zemlja in navadno ne izraste na takem kraji nobeno lepo drevo.

Stanovitno odstranjevanje zemeljske odeje spremeni najprvo lepo trdo lesovje v mehko šilnato in sčasoma v pusto puščavo.

Kdor ne bi hotel verjeti, kako škodljivo je, vse odpadke iz gozdov odstraniti, tisti naj gre v gozd, kjer odpadke vedno odstranjujejo, in videl bode, kako revno raste drevje, večidel prav nizko in bolj grmovji podobno nego gozdu: ako stopimo pa v gozd, iz kojega se jemlje le malo nastelja, videli bomo v njem le izraščena gosta drevesa in površje zemlje zaraščeno z gostim mahom.

Ker ljudje ne vedo, kake silne važnosti je gozdno nastelje, najdemo le malo okolic, ki bi se ravnale po pravilih, kojih nas učé skušeni možje. O Virtemberških gozdih pripoveduje v nekem spisu profesor Baur to-le: Kjer so sproti grabili vse nastelje z gozdov, spremenili so lepe gozde, zasajene s krasnimi drevesi sčasoma v pusto puščavo, in tudi zemlja postala je nerodovitna. Dalje nam popisuje važnost gozdnega nastelja pokojni Dengler. Gori Libanon in Kavkaz ste dajali pred 1000 leti veliko lesá ondotnim naseljenjem. Cedrovine na gori Libanon ne najdemo več, ker so jo pokončali ondotni pastirji s tem, da so spustili večkrat požarje, bukovine pa, koje ondotni prebivalci zeló varujejo, najdemo veliko. Enako je ostala gola gora Atlas.

Vsakateri kmetovalec naj pomisli, da je gozd za-nj tudi v denarnem obziru velevažen, in da, če se mu opusti gozd, pride kmalu revščina v njegovo hišo. In ker je dokazano in spričano, da gozdu nič bolj ne škoduje nego to, da se odstrani vse nastelje, tako je ravnanje tistih kmetovalcev, ki vse odpadke iz gozdov potrebiyo, nespametno, in tem bolj, ker v praktičnem življenji nahajamo ljudi, kateri delajo to le iz navade. Koliko na kislinah bogate gnojnice pusté nespametni ljudje iztekati se v potoke in morje, kar je gotovo človeškemu zdravju škodljivo. Koliko plevela najdemo ležati po potih, namesto da bi ga speljali domú

in ga kot nasteljo porabili, in tako pustili svojim gozdom njih odejo. Da bi vsi kmetovalci se ravnali po teh pravilih, bi kmalu razvideli, da jim dohajajo tudi iz njih gozdov lepi dobički, dasiravno njih polje ni nič nerodovitnejše. Saksonsko kraljestvo je pred nekoliko leti dokazalo, da s takim ravnanjem pospešuje in zboljšuje poljedelstvo in enako tudi gozdarstvo; posebno lahko izvršiti to nalogo je pa nam dandanes, ker poznamo toliko umetnega gnoja.

Umetno gnojenje se vedno bolj širi in razvidno je, da je listje slaba stelja.

Nekateri kmetovalci, ki imajo lepe gozde, pravijo: „res, gozd lep, a še lepši bi bil ta prostor, ko bi ga obsejal z žitom“, ne mislé, da jim lepi gozd prinaša bogate dohodke.

Ker vemo, kake važnosti so gozdje, kako veliko dohodkov nam prinašajo in to le, ako jim ne odstranimo njih odeje, želeli bi bilo, da bi se ti pogreški zmanjševali in le redko nahajali.

Le v slabih letinah, ako pobije in zdrobi strnino toča, ali kedar je povodenj, ne bi bilo zameriti, ako bi se tu ali tam vzelo nekoliko nastelja iz gozdov.

Naj bi ne bile toraj prazne naše želje in naši poduki, ki so merodajni za srečo celega človeštva in za prihodnost naših naslednikov.

Postava

zastran obdelovanja Ljubljanskega mahú.

(Dalje.)

Razpis volitve.

§. 8. Skupina 1. voli na Ljubljanskem mestnem magistratu, skupine 2., 3., 4. in 5. pa volijo pri občinskem uredu tiste vasi, ki je pri vsaki skupini na prvem mestu imenovana.

Volitve se morajo oklicati vsaj osem dni poprej, predno se začne, s tem, da se dotična naznanila očitno nabijejo pri c. k. okrajnem glavarstvu in pa pri občinskih uradih volilnih krajev, da se razun tega, kakor je navada, okliče po občinah, po katerih bivajo vdeleženi posestniki, ter da se ob enem tudi pové, v katerih vaséh, katere dni in katere dnevne ure naj se volilci zberó in pa to, koliko odbornikov in namestnikov imajo voliti.

Volitev.

§. 9. Za dognanje volitve po županu volilnega kraja veljajo določbe 3. oddelka občinskega reda od 17. februarja 1866. leta (dež. zak. št. 2), da se njihovu smislu primerno uporabijo.

Volitev prvomestnika in njegov delokrog.

§. 10. Odbor si izvoli za čas svojega delovanja iz svoje sredine z absolutno večino glasov prvomestnika in njegovega namestnika kot izvršujoči organ.

Prvomestnik, ali, ako je on zadržan, njegov namestnik predseduje pri odborovih skupščinah ter zastopa odbor na vnanjo stran.

On mora proračun sestavljati, račun polagati, oba odboru za obdelovanje močvirja v presodbo in rešitev v pravem času predlagati, zarad pobiranja priklade za obdelovanje močvirja vselej vse potrebno ukreniti ter hraniti ročno blagajnico, do katere ima drugi ključ kak odbornik.

On se mora redno prepričati o tem, kakošno je močvirsko zemljišče, kakošne so prepoke, kakošni so mostovi in kolovozi, sploh kakošna so kulturna dela; potem, kaj so storili posestniki ali drugačni delavci, in

pa, opravljajo li posamezni odborniki ali drugačne za močvirske komisarje (§. 14.) postavljene osebe njim izročena opravila; on mora nadalje vse najdene napake in ravnanja zoper postavu koj odpraviti, ali pa po primernem potu skrbeti, da se odpravijo.

Uradni sedež in seje močvirskega odbora.

§. 11. Uradni sedež odbora za obdelovanje močvirja je v Ljubljani.

Odbor se zbere redno vsacega četrtertletja; sklicati se pa more tudi v slučaju potrebe po razsodbi predstojnikov, oziroma njegovega namestnika, in pa tudi na zahtevanje 5 odbornikov.

Kar se tiče njegovih skupščin in sklepov, in pa izdajanja listin, potem ravnanja z blagajnico, to vse se mora delati po enakošnih določbah občinske postave.

Zaklad za obdelovanje močvirja mora biti spravljen v deželni blagajni, iz katere se od slučaja do slučaja izplačujejo potrebni zneski odboru za obdelovanje močvirja.

Namestniki odbornikov.

§. 12. Ako koji odbornik umre, izstopi, ali ako je dalje za časa zadržan opravljati odborova opravila, mora vstopiti en namestnik, in to iz tiste volilne skupine, v kateri je bil ta odbornik voljen. Ako ni ne odbornika nenamestnika, pa mora biti nova volitev.

Podružni odbori.

§. 13. Podružni odbori (§. 3) obstajajo iz treh, petih ali sedmih odbornikov; njihovo število po razmerah podružnega močvirskega ozemlja določuje deželni odbor po predlogu glavnega odbora; vrh teh odbornikov sta še dva namestnika.

Podružni odbori se na podlagi volilnega imenika zemljiških posestnikov v dotičnem močvirskem obsegu (§. 3.), ki se napravi v smislu §. 6., volijo pod vodstvom občinskega župana onega volilnega kraja (§. 9), kateremu pripada glavni kos ozemlja podružnega odbora; volitev se izvršuje po predpisu §§. 7., 8. in 9. te postave in velja za šest let.

Podružni odborniki izmed sebe volijo prvomestnika in njegovega namestnika.

Namestniki odbornikov se imajo v tekoči volilni dôbi voliti, kedar bi tudi s privzetimi namestniki ne bilo za sklepanje odborovo potrebne čezpolovične večine, katera vsakako najmanj iz treh odborovih udov mora obstajati.

Komisarji za močvirje.

§. 14. Odbor za obdelovanje močvirja je opravičen za nadziranje posamesnih močvirskih okrajev, sosebno tistih, za katere se še niso napravili podružni odbori (§. 13), imenovati posebne komisarje za obdelovanje močvirja, kateri komisarji morajo svojo službo kot častno službo vsaj eno leto opravljati.

Plačila opravičnikom.

§. 15. Udje odbora za obdelovanje močvirja, udje podružnih odborov in pa osebe, katerim je neposrednje nadziranje naloženo (komisarji za obdelovanje močvirja), morajo ta opravila brezplačno opravljati, le za s tem zvezane potrebne izdatke v gotovem denarji se jim izplačujejo povračila iz zaklada za obdelovanje močvirja. (§. 34.)

Razpust odbora.

§. 16. Deželno poglavarstvo je opravičeno, da, ako za potrebno sprevidi, po dogovoru z deželnim odborom razpusti odbore za obdelovanje močvirja.